

Kemistien kapulanvaihto

■ **Suomalaisten Kemistien Seurassa on meneillään viestinvaihto. Heleena Karruksen mainiosti vetämän pitkän osuuden jälkeen kapulaa lähtee kuljettamaan eteenpäin Sanna Mikkola.**

SISKO LOIKKANEN

Suomalaisten Kemistien Seuran SKS:n toimistossa eletään sukupolvenvaihdoksen tunnelmissa. Pitkäaikainen toiminnanjohtaja **Heleena Karrus** on jo siirtänyt kapulan seuraajalleen **Sanna Mikkolalle**, joka otti pestin vastaan syyskuun alussa.

Aivan oman onnensa nojaan Karrus ei sentään seuran uutta vetäjää jättänyt, vaan kaksikko tekee vielä muutaman kuukauden töitä yhdessä.

”Toimin Sannan mentorina sen aikaa, että ehdimme käydä läpi vuodenkiertoon kuuluvat tehtävät”, Karrus lupaa.

Kun SKS:n puheenjohtajat vaihtuvat parin vuoden välein, seura on henkilöitynyt vahvasti sen ainoaan vakituiseseen työntekijään, joka on antanut toiminnalle sekä kasvot että jatkuvuuden.

Filosofian lisensiaatin tutkinnon kemiassa suorittanut Helsingin yliopiston kasvatti aloitti Suomen suurimman kemistiseuran leivissä osa-aikaisena vuonna 1979.

Toukokuusta 1980 Heleena Karrus on pyörittänyt SKS:n toimistoa vaki-

Heleena Karrus ja Sanna Mikkola astelevat yhtä jalkaa vielä joitakin kuukausia ennen kuin uusi toiminnanjohtaja jatkaa tietään itsenäisesti.

naisesti, joten keväällä ehti käynnistyä hänen viides vuosikymmenensä seuran väsymättömänä moottorina.

Kemiantekniikan tohtorilla Sanna Mikkolalla on siis täytettävänä huomattavan suuret saappaat, mutta ne nuori nainen aikoo kiskaista jalkaansa reippaasti.

Aivan erityisen innokkaasti Mikkola odottaa pääsevänsä tekemään tuttavuutta seuran jäsenistön, paikallisseurojen ja lukuisten sidosryhmien edustajien kanssa.

”Minulle kiehtovinta on erilaisten ihmisten kohtaaminen”, tuore toiminnanjohtaja hymyilee.

Ainakin tässä vaiheessa Mikkola arvelee, että uusi työ vaatii tekijältään varsinkin organisointikykyä ja joustavuutta.

Sen Karrus vahvistaa oitis. Langat on osattava pitää hyppysissä, vaikka kovassa vauhdissa vyyhti paisuu joskus melkoiseksi.

Uran hieno huipennus

Vahtivuoroaan päättelevän Heleena Karruksen työnsaran suurin vyyhti osui sen viime metreille.

”SKS:n 100-vuotisjuhlavuosi oli uralleni upea huipennus.”

SKS:n satavuotisjuhlaa vietettiin moninainen menoin koko vuosi 2019, ja päävastuu käytännön toteutuksesta ja järjestelyjen koordinoinnista lankesi seuran toiminnanjohtajalle.

”Mutta juhlavuosi oli myös urani upea huipennus”, Karrus kiiruhtaa korostamaan.

”Olen todella iloinen ja tyytyväinen, että valtaisa projekti saatiin hoidettua niin hienosti.”

Tekemistä tosin riitti niin, että päivän tunnit loppuivat usein kesken. Sen korvasivat monin verroin hankkeen

antoisuus ja ainutkertaisuus.

Myös hyvistä verkostoista ja yhteistyökumppaneista oli iso apu. Karrus kiittelee vuolaasti seuran tuolloista puheenjohtajaa **Pekka Joensuuta** ja koko muuta urakkaan osallistunutta innostunutta kemistitalkooväkeä.

”Meillä oli erittäin hyvä, aktiivinen juh latoimikunta. Ponnistuksemme onnistuivat, ja jäsenistöltä tuli tapahtumista paljon kiittävää palautetta.”

Samaan ruuhkavuoteen sattuivat myös Kemian Päivät, joiden kohokohdaksi nousivat seuran Suomeen kutsumien kolmen kemian nobelistin luennot ja paneelikeskustelu. Niitäkin muistellaan vielä pitkään.

Vuosi päättyi Säätytalossa järjestettyyn juhlaan A. I. Virtanen -palkinnon jakotilaisuuteen, jossa kemian alan arvokkaimman tunnustuksen vastaanotti Åbo Akademin professori **Tapio Salmi**.

Fakseja ja linnunpönttöjä

Vuosikymmenten mittaan Heleena Karrus on nähnyt myös toimistotyön muutokset ja edistysaskelet. Suurimman mullistuksen ovat tuoneet mukanaan tietotekniikka ja digitalisaatio.

Vuonna 1980 seuran toimiston teknologian huipentuma – ja samalla ainoa edustaja – oli valokopiokone.

”Faksia ei silloin vielä ollut”, Karrus muistelee.

Nuoremmille lukijoille tiedoksi, että faksit olivat laitteita, joilla kopioita fyysisistä dokumenteista lähetettiin vastaanottajan faksiin lankapuhelinverkkoa pitkin.

Koneiden puutteen takia konttorin perustyöt nielivät nykykatsannossa tuhottomasti aikaa, kun kaikki posti kokouskutsuista lähtien kulki kirjeitse.

» » »

Kimmo Brandt

Heleena Karrukselle ovat 40 vuodessa tulleet tutuiksi lähes kaikki Suomen kemistit. ”Kontaktit ja tapaamiset heidän kanssaan ovat olleet työn suola. Niitä jään varmaankin eniten ikävöimään”, hän sanoo.

Vipinä toimistossa oli tavanomaiseen verrattuna moninkertainen, kun silloinen Suomen Kemian Seura (SKKS) 1980-luvun alkupuolella isännöi muutamia kansainvälisiä kongresseja.

”Niiden valmisteluun tarvittiin melkein armeija apulaisia, kun tekstit ja posterit kirjoitettiin kirjoituskoneella ja korjattiin leikkaa, liimaa -menetelmällä”, Karrus nauraa.

Tekniikan kehittymisen myötä hän on sittemmin kyennyt tekemään yksin saman, mihin joskus vaadittiin usean hengen työpanos.

”Valtavana” uudistuksena Karrus

muistaa toimistoon vuonna 1988 hankitun ensimmäisen tietokoneen.

”Se oli Macintosh, sellainen linnunpönttömalli, ja siihen kuului myös kirjainpito-ohjelma.”

Hommat sujuvoituivat entisestään, kun myöhemmin käyttöön tuli vielä sähköposti.

”Sähköpostin myötä yhteydenpito jäsenten ja jäsenseurojen kanssa helpottui aivan huomattavasti.”

Yhteydenpitoa on riittänyt. Karruksen työvuosiin on mahtunut lukematon määrä erilaisia tilaisuuksia, kouksia, seminaareja, näyttelyjä ja

muuta tapahtumia.

Huikeana kemistien yhteisponnistuksena hän muistaa myös Kansainvälisen kemian vuoden 2011 tapahtumien järjestelyt.

”Nekin teettivät työtä, mutta niiden ansiosta pääsin tutustumaan moniin kotimaisiin ja ulkomaisiin kollegoihin, joista sittemmin tuli elinikäisiä ystäviä.”

Monta erityistä asiaa

Heleena Karrus arvostaa suuresti vuonna 2009 saamaansa SKS:n Gadd-mitalia, jonka perusteena oli hänen työnsä seuratoiminnassa.

Erytyistä huippukohtaa urallaan hän ei silti suostu nimeämään.

”On ihan mahdoton valita yhtä huippua ylitse muiden, kun kuluneisiin vuosiin mahtuu niin paljon erityisiä asioita”, hän huoahtaa.

Mieluisia tehtäviä ovat joka tapauksessa olleet esimerkiksi yhteiset projektit Tiedekeskus Heurekan kanssa, viimeisimpänä niistä marraskuussa 2019 Heurekassa vietetyt Kemian päivä ja Kemian yö.

Karrus mainitsee myös SKS:n siteet

HELEENA KARRUS

- Syntynyt Pyhtäällä vuonna 1953.
- Ylioppilas 1972, Kotkan yhteislyseo.
- Filosofian kandidaatti 1979, filosofian lisensiaatti 1983, Helsingin yliopisto.
- Tiedottajan ammattitutkinto 1995, Markkinointi-instituutti.
- Johtamisen erikoistutkinto 2010, Rastos/Procom.
- Assistentti 1978–1984, Helsingin yliopiston kemian laitos.
- Tuntiopettaja 1977–1987, Helsingin kaupungin laboratorioammattikoulu.
- Toimitussihteeri 1978–1979, *Kemia-Kemi*-lehti.
- Osa-aikaisia kemistitehtäviä 1978–2013, Suomen Kemian Seura.
- Sihteeri/toiminnanjohtaja 1979–2020, Suomalaisen Kemistien Seura.
- Asiamies 2013–, Kemian Päivien Säätiö.
- Harrastukset: lukeminen, espanjan kieli, kädentaidot, liikunta, vaellusretkeily, hyötykasviviljely.
- Perhe: kolme aikuista lasta.

SANNA MIKKOLA

- Syntynyt Lahdessa vuonna 1984.
- Ylioppilas 2003, Salpausselän lukio.
- Filosofian maisteri (materiaaliekemia) 2008, Itä-Suomen yliopisto.
- Tekniikan tohtori (kemian tekniikka) 2018, Aalto-yliopisto.
- Tutkija 2009–2016, Teknologian tutkimuskeskus VTT.
- Asiantuntija 2016–2019, Allergia-, iho- ja astmaliiitto.
- Toiminnanjohtaja 2020–, Suomalaisen Kemistien Seura.
- Harrastukset: ulkoilu perheen kanssa, ryhmäliikunta.
- Perhe: aviomies ja kaksi lasta.

muiden maiden kemianseuroihin, joista läheisimmäksi ovat tulleet pohjoismaiset sisarseurat ja niiden edustajat.

”Kansainväliset kontaktit ovat aina antaneet minulle paljon.”

Koronavuonna 2020 seurassa on palattu työteliään juhluvuoden jälkeen taas tavallisempaan arkeen, joskin pandemia on tehnyt siitä omalla tavallaan erilaisen. Nyt kokoukset ja tapahtumat on pitänyt hoitaa etäyhteyksin.

Heleena Karruksen mukaan SKS on hyvässä kunnossa ja sen talous vakaalla pohjalla.

”Paikallisseurat toimivat alueillaan aktiivisesti, samoin jaostojen toiminta on vilkasta. Yhteistyö muiden luonnontieteellisten seurojen, yhteisöjen, teollisuuden ja yliopistojen kemian laitosten kanssa sujuu erinomaisesti”, hän listaa.

”Mikään ei ole kesken, joten uskon, että Sannan on tästä hyvä jatkaa ja toteuttaa seuran hallituksen linjauksia uusien avauksien seuraavalle sadan vuoden taipaleelle.”

Kemian häntä ylös

Sanna Mikkola on edeltäjänsä kanssa samaa mieltä ja lähdessä rakentamaan omaa seurapolkuaan hyvillä mielin. Päätehtävänä hän näkee jäsenistön palvelemisen myös jatkossa niin hyvin kuin mahdollista.

”Haluan, että SKS toimii aktiivisesti linkkinä kemistien välillä ja tarjoaa jäsenilleen laajat ammatilliset verkostot ja monipuolista toimintaa”, hän linjaa.

Myös hänelle tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat sekä yliopistot että alan yritykset.

Mikkola toivoo pystyvänsä myös nostamaan kemian häntää kaikkien suomalaisten mielissä.

”Kemian kiinnostavuutta voidaan avata esimerkiksi suurelle yleisölle suunnattujen tapahtumien muodossa, kuten tehtiin kemian juhluvuonna”, hän sanoo.

Jos mahdollista, hän kirkastaisi mielellään alan teollisuudenkin imagoa.

”Maallikon silmin kemianteollisuus koetaan joskus vain ympäristöongelmien aiheuttajana ja unohdetaan, että kemia on myös ongelmien ratkaisija. Kemiaan perustuvat tuotteet helpottavat arkipäiväämme ja ovat usein jopa ensisijaisen tärkeitä elämällemme”, Mikkola korostaa.

”Kemistit pyrkivät työllään vastaamaan haasteisiin, olipa kyse lääkkeistä, puhtaasta vedestä tai luonnonvaroista.

Kemia myös mahdollistaa niin kiertotalouden kuin biotalouden.”

Ei pidä myöskään sivuuttaa kemian merkitystä taloudelle ja työllisyydelle.

”Huomattava osa Suomen teollisuuden tuotannosta ja tavaraviennistä tulee kemiasta.”

Nuoria tarvitaan

Heleena Karrus on työssään pitänyt erityisen paljon myös toiminnasta nuorten parissa. Etenkin yliopistojen kemian laitoksista ja opiskelijajärjestöistä on löytynyt loistavia kumppaneita.

”Nuorilla on niin paljon hyviä, virkeitä ideoita. Minulle on yhteistyön kautta auennut ymmärrys nykynuorten maailmaan.”

Toisaalta nuoret muodostavat myös toiminnan suurimman haasteen. Kuin-

» » »

Kimmo Brandt

”Toiminnanjohtajan työnä on toteuttaa seuran hallituksen päätökset”, Sanna Mikkola paaluttaa pestinsä ytimen. ”Itse odotan erityisen paljon myös tutustumista SKS:n jäsenistöön ja kaikkiin sidosryhmiin.”

ka saada opiskelijat ja vastavalmistuneet seuran jäseniksi?

”He elävät eri maailmassa kuin me muinoin”, Karrus myöntää.

”Meille seuraan liittyminen oli aika lailla itsestänselvyys, mutta nykyiset nuoret harkitsevat tarkkaan, mitä iloa ja hyötyä heille jäsenyydestä on. Lisäksi heidän ajastaan kilpailemonta muutakin tahtoa.”

Sanna Mikkola luottaa myös nuorten kemian ammattilaisten löytävän tiensä seuran riveihin.

”Uusia, nuoria kemistejä kaivataan muutenkin. Tällä alalla työ ei ole loppumassa, vaan meitä tarvitaan jatkossa entistä kipeämmin.”

Hän uskoo, että nuoret voidaan houkutella mukaan yliopisto- ja ainejärjestötyön lisäksi myös esimerkiksi erilaisilla tapahtumilla.

Mikkola itse on ollut seuran jäsen opiskeluaikastaan lähtien. Työskennellessään Tampereella hän toimi aktiivisesti Pirkanmaan Kemistiseuran hallituksessa.

”Voimme herättää nuorten kiinnostusta seuratoimintaan myös paikalliseurojen ja sidosryhmiemme avulla”, hän sanoo.

Joensuun kemistejä

Lahdessa varttunut Sanna Mikkola sanoo ”hurahtaneensa kemiaan” lukiossa. Ylioppilaaksi päästyään hän suuntasi Itä-Suomen yliopiston Joensuun yksikköön.

”Minua kiehtoivat sekä kokeellinen tutkimus että uudet materiaalit. Joensuun kemistitutkijan koulutusohjelmassa pääsi osallistumaan tutkimusryhmien työhön jo opiskeluaikana”, hän kertoo.

Neljän vuoden heikkeen rupeaman jälkeen maisterinpaperit olivat taskussa, ja Mikkola huomasi haluavansa nähdä myös muuta maailmaa.

Sopiva paikka etäisyydenottoon löytyi rapakon takaa Bostonista, jonne hän lähti vuodeksi opiskelemaan yksityiseen bisneskouluun.

”Minulta jäi opiskelijavaihto kokeematta, joten korvasin sen näin. Bisnesopinnot avarsivat näköalojani, ja lisäksi sain paljon uusia ystäviä, joihin

pidän yhä yhteyttä.”

Amerikan-vuoden jälkeen Mikkola sai kiinnostavan työn VTT:n Tampereen-yksiköstä, jossa hänen tutkimuskohteenaan olivat biokomposiitit.

Tammerkosken kaupunkia hän muistelee vieläkin paikkana, jossa oli ”ilo asua”.

”Myös työ oli todella monipuolista ja pal-kitsevaa”, Mikkola hymyilee.

Osaamistaan laajentaakseen hän siirtyi myöhemmin kemikaaliasianttijaiksi Allergia-, iho- ja astmaliittoon. Siellä hänen toimenkuvansa monipuolistui entisestään ja kattoi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäksi myös muun muassa kemikaalineuvonnan ja kouluttamisen.

Työn ohessa Mikkola palasi vielä koulun penkille ja väitteli Aalto-yliopistossa vuonna 2018. Väitöstutkimuksen aiheena oli puun selluloosakuitujen käyttö polymeerikomposiittien valmistuksessa.

Kohti Kemian Päiviä

Sanna Mikkolan syksyyn uudessa tehtävässä kuuluu muun muassa kevään 2021 Kemian Päivien kordinointi.

Joka toinen vuosi pidettävät koulutuspäivät järjestetään perinteiseen tapaan yhdessä ChemBio Finland -näyttelyn kanssa Helsingissä 27.–28. huhtikuuta.

Kokonaisuudesta odotetaan jälleen kemian ja bioteknologian vuoden huipentumaa, joka kerää yhteen alan ammattilaiset niin akateemisesta kuin yritysmaailmasta.

Uutta on, että samaan ajankohtaan osuu myös metsäklusterin ykköstapahtuma PulPaper. Messukeskuksessa vierailevat pääsevät siten lyömään kaksi kärpästä kerralla.

Kemian Päivien ohjelmaan on tulossa mukaan muun muassa elintarvikkemian, materiaalikemian, termokemian, kemian opetuksen, ympäristöanalytiikan, näytteenoton, vihreän kemian, turvallisuuden ja kiertotalouden osuudet.

Suosittuja Arkipäivän kemia -luento-

”Meidän sukupolvellemme seuraan liittyminen oli itsestänselvyys.”

”Tulevaisuus näyttää, tuleeko virtuaalitodellisuus joskus mukaan Kemian Päiville.”

”Työelämä ja seuratoiminta tarvitsevat uusia, nuoria kemistejä.”

ja ja tietoisuutta ei niitäkään ole unohtettu. ChemBio-näyttely tarjoaa entiseen tapaan kattavan valikoiman laboratorioden ja kemianteollisuuden uutuuksia.

Mikkola uskoo, että Kemian Päivät säilyy nykyisenkaltaisena, messuihin yhdistettävänä verkostoitumistapahtumana myös vastaisuudessa.

”VR-tekniikan eli virtuaalitodellisuuden mahdollisuuksia tosin hyödynnetään erilaisissa tapahtumissa yhä laajemmin. Tulevaisuus näyttää, tuleeko se joskus mukaan myös Kemian Päiville.”

Kaamoksesta kasvimaalle

Heleena Karrus puolestaan suunnittelee jo pian koittavia vapaaherrattaren päiviään. Aivan kokonaan hän ei tosin raaski alaa hylätä vaan jatkaa yhä Kemian Päivien Säätiön asiamiehenä.

Muutoin hänen ajastaan haukkaavat jatkossa ison osan rakkaat harrastukset.

”Jokasyksyiset retket Lappiin ja Pohjois-Norjaan saattavat saada seurakseen muutaman vuosittaisen hiihtoretken pohjoiseen”, Karrus kaavailee.

”Olisi hauska kokea ensi kertaa myös pohjoisen kaamos.”

Kesät hän aikoo viettää mökillään, jossa on tilaisuus nauttia itäisen Suomenlahden mah-tavista merimaisemista, hoitaa kasvimaata, marjastaa ja sienestää.

Myös ”intohimoisen neulojan” luovuus pääsee kohta valloilleen.

”Aion heti tulevana talvena tehdä muutaman riddarin, joiden mallit ovat jo odottamassa.”

Neulojan ammattislangin riddari on suomeksi islantilaisvillapaita.

Kalenteria täyttävät myös espanjan kielen opinnot. Kirjahyllyn ja kirjaston aarteisiinkin ehtii syventymään entistä paremmin.

”Dekkareita, elämäkertoja ja tietokirjoja”, luettelee Karrus, joka ”voisi viettää päivänsä pelkästään lukien”.

”Ja perheellekin jää jatkossa enemmän aikaa.” □

Kirjoittaja on kemian diplomi-insinööri ja tiedetoimittaja.
sisko.loikkanen@gmail.com